

Innebörden av begreppet hushållsavfall

I korthet

- I begreppet hushållsavfall ingår både avfall från hushåll och avfall från andra verksamheter som kan jämföras med hushållsavfall.
- Hushållsavfall uppstår i alla former av boende, förutom i vanliga bostäder även vid boende i hamnar, internat, vård, fängelser, militära förläggningar, hotell med mera.
- Allt avfall som uppkommer i boendemiljö är inte hushållsavfall. Till exempel utgör avfall från omfattande renovering i hemmet annat avfall än hushållsavfall.
- Jämförligt avfall uppkommer som ett resultat av att människor använder lokaler eller anläggningar på ett sätt som ger upphov till avfall som liknar det avfall som uppstår vid användning av mark eller byggnad för bostadsändamål.
- Avfall som uppkommer i restauranger, caféer och liknande är hushållsavfall, eftersom det har ett samband med att människor vistas i en lokal för att äta och dricka. Spillfett och fettavskiljarslam utgör hushållsavfall.
- Generellt sett utgör kasserade livsmedel med eller utan förpackning från livsmedelsbutiker och liknande hushållsavfall.
- I avfallsföreskrifterna bestämmer kommunen vilka undantag och dispenser som kan beviljas i fråga om bortforsling och omhändertagande av hushållsavfall, utöver de dispensmöjligheter som framgår direkt av miljöbalken. Hälsa- och miljöaspekter ska vara vägledande för bedömningen.
- Kommunen har möjlighet att ge dispens i enskilda fall, bland annat från livsmedelsbutiker och restauranger, när det gäller kravet på kommunalt anordnad bortforsling i de fall andra lösningar framstår som mer ändamålsenliga.

Innehåll:

1. Inledning	3
2. Juridiska utgångspunkter.....	4
2.1 Vad är hushållsavfall?.....	4
2.2 Kommunens ansvar och möjligheterna till undantag	5
2.3 Producentansvar	6
2.4 Annat avfall	6
2.5 Blandning av hushållsavfall och annat avfall	6
3. Exempel på olika typer av avfall	7
3.1 Latrin och slam	7
3.2 Jaktavfall.....	7
3.3 Döda husdjur	7
3.4 Bygg- och rivningsavfall.....	8
3.5 Avfall från hotell, militärförläggningar, fängelser, campingplatser, gästhamnar m.m.	8
3.6 Avfall från daghem, skolor och liknande utbildningsverksamhet	8
3.7 Avfall från sjukhus, vårdboende, vårdinrättningar och hemsjukvård	8
3.8 Avfall från handel	9
3.9 Avfall från bensinstationer och verkstäder	10
3.10 Avfall från restauranger, storkök, catering, caféer med mera	10
3.11 Spillfett och fettavskiljarslam.....	11
3.12 Kontorsavfall.....	11
3.13 Avfall från festivaler, idrottsanläggningar och andra större evenemang.	11
3.14 Avfall från särskilda uppehållsplatser	11
3.15 Avfall från rastplatser	11
3.16 Allmänna platser som parker, gator och torg	12
3.17 Avfall från tillverkning.....	12
4. Sammanfattning och slutsatser	12

1. Inledning

Att kunna avgöra vad som är hushållsavfall stakar ut gränserna för kommunernas ansvar på avfallsområdet. Det är bara kommunerna och de som kommunerna anlitar som har rätt att yrkesmässigt transportera, återvinna och bortskaffa hushållsavfall. Samtidigt måste man förstå att vad som är hushållsavfall inte alltid är tydligt. Det kan bero på sådant som avfallets ursprung och karaktär. Det är till exempel skillnad på hur man ska bedöma byggavfall beroende på om någon tapetserar om sin lägenhet eller om lägenheten genomgår en totalrenovering, där kök och badrum helt görs om. Tonvikten i denna guide ligger på att ge ett antal praktiska exempel på vad som räknas som hushållsavfall (inklusive med hushållsavfall jämförligt avfall från verksamheter). Målet är att göra ansvarsfördelningen mellan kommuner och privata aktörer så tydlig som möjligt.

Det är verksamhetsutövaren eller avfallsinnehavaren som ska göra en första bedömning av om avfallet omfattas av producentansvar. Om en verksamhetsutövare är osäker på om det är hushållsavfall eller om avfallet omfattas av producentansvar bör denne rådgöra med tillsynsmyndigheten. En entreprenör som kommunen har anlitat eller ett kommunalt avfallsbolag kan inte fatta myndighetsbeslut, till exempel om det är fråga om hushållsavfall eller inte. Det är endast tillsynsmyndigheten som kan fatta sådana beslut.

2. Juridiska utgångspunkter

2.1 Vad är hushållsavfall?

Miljöbalken definierar hushållsavfall som avfall som kommer från hushåll samt därmed jämförligt avfall från annan verksamhet.

Med avfall från annan verksamhet som är *jämförlig med hushållsavfall* menas sådant avfall som uppkommer som ett resultat av att människor använder lokaler eller anläggningar på ett sätt som ger upphov till avfall som liknar det avfall som också kan uppstå vid användning av mark eller byggnad för bostadsändamål. Vanligen görs bedömningen med sikte på verksamhetens art och avfallets karaktär. Avgörande är hur avfallet uppkommit och vad det är för typ av avfall.

I begreppet *avfall från hushåll* inryms avfall som typiskt kan uppkomma vid användning av mark och byggnad för bostadsändamål. Det är till exempel matrester, förpackningar, returpapper, städsopor, blöjor, latrin och slam från slambrunnar och slamtankar samt skrymmande avfall som exempelvis utrangerade möbler, cyklar och liknande föremål. Som hushållsavfall räknas även oljerester, färgrester, rester av bekämpningsmedel och annat farligt avfall som ingår som beståndsdel i avfall som kommer från hushåll samt el-avfall, inklusive kyl och frys. Också trädgårdsavfall som kvistar, löv och klippt gräs är hushållsavfall medan däremot nedfallna träd utgör annat avfall. Nedfallna träd kan inte anses ha koppling till normalt nyttjande av mark och byggnad för bostadsändamål. Förpackningar, returpapper, batterier, el-avfall och läkemedel omfattas av producentansvar och är undantagna från den kommunala renhållningsskyldigheten, såvitt avfallet inte hamnar i kommunens insamlingssystem. Läs mer i *avsnitt 2.3 Producentansvar*.

Hushållsavfall uppstår i alla former av boende. Förutom i vanliga bostäder även vid boende i hamnar, internat, vård, fängelser, militära förläggningar, hotell med mera.

Det är samtidigt viktigt att hålla i minnet att allt avfall som uppkommer i boendemiljö inte är hushållsavfall. Till exempel, det avfall som uppstår vid mer omfattande bygg- och rivningsarbeten (större reparation, renovering, ombyggnad, rivning etc.) i den egna bostaden uppstår främst på grund av byggverksamheten och inte av boende. Detta avfall räknas inte som hushållsavfall. Om ett arbete är omfattande eller ej behöver bedömas i varje enskilt fall. Läs mer i *avsnitt 3.4 Bygg- och rivningsavfall*.

Om det bedrivs någon verksamhet i bostaden, kan avfall därifrån ibland också utgöra annat avfall än hushållsavfall. Det beror då på avfallets karaktär. Om en person har en tandläkarverksamhet i sin villa, är avfallet från tandläkarbehandlingen inte hushållsavfall, medan däremot det avfall som uppkommer vid personalens kafferaster och luncher räknas som hushållsavfall.

Den som yrkesmässigt transporterar hushållsavfall, utan att ha anlåtats av kommunen, gör sig skyldig till brott enligt miljöbalken.

Definitionen av hushållsavfall har prövats i rättspraxis¹. En kommun hade i sin renhållningsordning som exempel på verksamheter där hushållsavfall uppkommer angett bl.a. ”*arbetsplatser* (t.ex. frisersalonger, solarier, kontor, alla slags butiker, byggarbetsplatser, torg och saluhallar, industrier och köpcentra)”. Ett återvinningsföretag menade att kommunen felaktigt angett vad som utgjorde hushållsavfall i renhållningsordningen och därmed olagligt utvidgat sitt bortforslingsmonopol. Såväl länsrätten som kammarrätten avlog överklagandet med motiveringen att det inte var visat att definitionen av hushållsavfall var oriktig. Med utgångspunkt i 15 kap. 2 § miljöbalken har kommunen möjlighet att i renhållningsordningen bestämma gränserna för vad som är hushållsavfall.

¹ Kammarrätten i Göteborg, mål nr 2956-05, dom 2007-03 14.

2 Kommunens ansvar och möjligheterna till undantag

När det gäller kommunens ansvar för hushållsavfall finns två viktiga utgångspunkter. För det första ska varje kommun svara för att hushållsavfall inom kommunen, undantaget avfall som omfattas av producentansvar, transporteras till en behandlingsanläggning i den utsträckning det behövs till skydd för människors hälsa och miljön och att avfallet återvinns eller bortskaffas.

För det andra gäller att det för varje kommun ska finnas en renhållningsordning, bestående av en avfallsplan och renhållningsföreskrifter², som kommunfullmäktige beslutar om. Avfallsföreskrifterna ska innehålla de bestämmelser om hantering av avfall som gäller inom kommunen. Där ska särskilt anges de förutsättningar under vilka fastighetsinnehavare själva får ta hand om avfall som uppkommer hos dem.

Kommunerna kan både ha generella undantag och möjligheter att ge dispens i det enskilda fallet för bortforsling och omhändertagande av hushållsavfall. För dispens gäller att det ska finnas särskilda skäl och att hushållsavfallet dessutom kan tas om hand på ett betryggande sätt. Dispenserna bör vara riktade till fysisk eller juridisk person och inte följa fastigheten eller rörelsen. Vägledande ska då vara att skyddet för människors hälsa eller miljön inte riskeras liksom att undantag eller dispens även i övrigt framstår som ändamålsenliga. Vad som är särskilda skäl bör vara knutet till sådant som avfallets karaktär, avfallsinnehavarens situation och om det finns ett etablerat omhändertagande av avfallet vid sidan av den av kommunen etablerade ordningen. Var fastigheten är belägen är oftast inte skäl för dispens.

En beviljad dispens medför inte att verksamheten undantas från det kommunala ansvaret, bara att omhändertagandet ska ske på ett säkert sätt på egen hand.

Kommunen kan överväga möjligheterna till att ge dispens i enskilda fall, bland annat från livsmedelsbutiker och restauranger, när det gäller kravet på kommunalt anordnad bortforsling i de fall andra lösningar framstår som mer ändamålsenliga.

2.3 Producentansvar

För avfall som omfattas av producentansvar ansvarar inte kommunen för transport och behandling. Kommunen ansvarar dock för förpackningar, returpapper, batterier och el-avfall som inte lämnas till producenternas insamlingssystem. Genom avtal med El-Kretsen tillhandahåller kommunerna också producenternas insamlingssystem genom insamling vid återvinningscentraler och för småbatterier i batteriholkar m.m. Det sistnämnda i de fall El-Kretsen har avtalat med kommunen om skötsel av batteriholkarna. För hushållsavfall är det i första hand verksamhetsutövaren eller den som innehar avfallet som ska göra en bedömning om avfallet omfattas av producentansvar. Vid osäkerhet huruvida avfallet omfattas av producentansvar eller inte, bör avfallsinnehavaren rådgöra med tillsynsmyndigheten.

Producentansvar gäller för returpapper, förpackningar, däck, bilar, batterier, el- och elektronikavfall, samt läkemedel från hushåll. Vid sidan om detta finns frivilliga överenskommelser exempelvis för avfall från kontorspapper.

Kommunens ansvar och roll vid insamling av förpackningar och returpapper är beskrivet i guide nr # 1, mars 2010, som kan laddas ned via Avfall Sveriges hemsida³.

² I guiden används begreppet avfallsföreskrifter fortsättningsvis.

³ <http://www.avfallsverige.se/rapporterprojekt/guider/>

2.4 Annat avfall

Avfall som inte omfattas av kommunens ansvar eller av producentansvar utgör avfallsinnehavarens ansvar att hantera på ett miljö- och hälsomässigt godtagbart sätt.

Annat avfall än hushållsavfall, ofta kallat verksamhetsavfall eller industriavfall, uppstår bland annat vid tillverkning. Det kan vara svårt att ha generella regler för att identifiera ett avfall som annat avfall eller som hushållsavfall. Bedömningen måste vanligen göras från fall till fall. Det gäller särskilt för annat avfall från större livsmedelsbutiker, livsmedelslager, grossisthallar och omlastningscentraler. Även när det gäller stora mängder trädgårdsavfall eller byggavfall, exempelvis från reparation av en privatfastighet, uppstår svårbedömda situationer.

2.5 Blandning av hushållsavfall och annat avfall

Om blandning skett av hushållsavfall och annat avfall, bör avfallet i sin helhet hanteras som hushållsavfall, om inte de olika avfallsslagen genom rimliga åtgärder kan särskiljas genom sortering direkt vid källan. En förutsättning för att blandat avfall ska vara att betrakta som hushållsavfall bör också vara att det blandade avfallet till sina egenskaper och sammansättning är att jämföra med avfall från hushåll.

Hur kommunen vill reglera bortforslingen av blandat avfall från stormarknader, köpcentrum och livsmedelsbutiker, kan kommunen bestämma i sin renhållningsordning. Kommunen bör alltså kunna ge dispens till butikerna, om de själva kan ta hand om avfallet på ett betryggande sätt och att det finns särskilda skäl för dispens. För en butik innebär det naturligtvis i normalfallet inte att eget omhändertagande kan ske inom fastigheten utan det förutsätter att butiken anlitar annan aktör som har de tillstånd som krävs enligt avfallsförordningen (2011:927) och förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd för att borttransportera avfallet och därefter återvinna eller bortskaffa det.

3. Exempel på olika typer av avfall

I detta avsnitt ges vägledning för några specifika typer av avfall eller avfall från specifika typer av verksamheter.

3.1 Latrin och slam

Latrin och toalettavfall från enskilda anläggningar är hushållsavfall. Detsamma gäller *slam* från hushållens slambrunnar. Om avfallet uppstår i en anläggning som behandlar latrin eller toalettavfall från flera olika fastigheter bör det inte anses komma från hushåll i de fall anläggningen är stor, tekniskt komplex eller på annat sätt skiljer sig från en anläggning avsedd för enstaka hushåll. I de fallen kan inte avfallet heller anses som jämförligt med hushållsavfall.⁴

Latrin från *rastplatser* och *övriga tillfälliga toaletter* omfattas av begreppet hushållsavfall, eftersom det är jämförligt med det avfall som uppkommer vid användning av mark och byggnad för bostadsändamål. Latrin från toaletter som uppkommer i samband med *utomhuskonserter, stora idrottsevenemang* eller annat liknande utgör således hushållsavfall.

Även *filtermaterial som används i fosforfällor* i anslutning till enskilda anläggningar utgör hushållsavfall. De får precis som avfallet från den enskilda anläggningen anses uppkomma som en direkt följd av nyttjandet av byggnad för bostadsändamål. Naturvårdsverket skriver följande i sin handbok om små avloppsanläggningar⁵: ”Det avfall som hushållen producerar i form av urin, fekalier, latrin, blandat avlopp, slam från slamavskiljare samt filtermaterial från filter med egenskaper eller tömningsintervall motsvarande slamavskiljare är alltså hushållsavfall. Markbäddsmaterial och fosforavskiljande material som kan anses ingå i anläggningen och som har längre utbytestid (mer än 5 år) borde däremot betraktas som byggavfall/ verksamhetsavfall.”

3.2 Jaktavfall

Jakt för egen konsumtion och som fritidssyssla kan anses vara en del av boende. Jaktavfall (skinn, ben, inälvor osv.) som uppkommer i mindre omfattning, exempelvis vid beredning av mat, kan därför jämföras med hushållsavfall när avfallet uppkommit som en följd av en fritidsmässig sysselsättning.

Det jaktavfall som är hushållsavfall kan ofta vara olämpligt att lämna som kärll- och säckavfall. För att undvika hygieniska problem ska jaktavfall alltid hanteras efter de lokala förutsättningarna och enligt de kommunala avfallsföreskrifterna.

3.3 Döda husdjur

Sällskapsdjur som normalt förekommer i bostäder, exempelvis hundar, katter, kaniner och marsvin, som avlider utgör hushållsavfall. Däremot räknas inte döda djur av en art som normalt inte utgör traditionella sällskapsdjur i bostäder, t.ex. hästar, kor, höns eller vilda djur, som hushållsavfall.

Döda djur från djuruppfödning, veterinärkliniker eller djursjukhus är inte heller hushållsavfall, eftersom avfallet uppkommer i en verksamhet som skiljer sig från det avfall som uppkommer i boendemiljö. Avfall från veterinärverksamhet jämföras med sjukhusavfall och är alltså inte hushållsavfall. Kommuner bör kunna avtala om destruktion av sällskapsdjur genom veterinärer och djursjukhus i de fall djurägaren inte kan möjliggöra eget omhändertagande. Kommunens ansvar för boendes sällskapsdjur är ett kommunalt avfallsansvar.

⁴ http://www.naturvardsverket.se/upload/06_produkter_och_avfall/avfall/Lagar_och_regler-om_avfall/Vagledning_till_definitionen_av_hushallsavfall.pdf, Besökt 2011-08-12.

⁵ Naturvårdsverket (2008) Små avloppsanläggningar. Handbok till allmänna råd. Handbok 2008:3, utgåva 1, juli 2008.

Ett generellt undantag från kommunal renhållningsordning, bör kunna ges för döda husdjur med stöd av 15 kap. 18 § 2 stycket miljöbalken, för eget omhändertagande genom nedgrävning, när det kan ske utan risk för människors hälsa eller miljön. För andra djur finns annan lagstiftning etablerad.

3.4 Bygg- och rivningsavfall

Avfall som uppkommer genom *enklare underhåll och renovering*, exempelvis ommålning, omslipning av golv, tapetsering, utbyte av förslitningsdetaljer eller reparation av enstaka fönster, utgör hushållsavfall. Det ska handla om åtgärder som har samband med normalt nyttjande av byggnad för bostadsändamål för att utgöra hushållsavfall. Utanför det regelmässiga underhållet ligger exempelvis avfall från om- eller tillbyggnad av hus. Sådant avfall bedöms inte som hushållsavfall. Bostadsavfall som toalettstolar, dörrar, värmepannor, varmvattenberedare, ackumulatortankar och annan fast inredning är inte heller ett resultat av hushållsliknande göromål eller sysslor. Sådant avfall är därför normalt inte heller hushållsavfall.

Avfall från *byggarbetsplatser* är hushållsavfall endast om avfallet till sina egenskaper och sammansättning uppkommer skilt från byggverksamheten, som till exempel avfall från personalbodar och toalettavfall. Avfallet där uppkommer i allt väsentligt i anledning av att människor uppehåller sig inom sådana anläggningar oavsett verksamhet eller ändamål. Övrigt avfall från byggarbetsplatser utgör annat avfall.

3.5 Avfall från hotell, militärförläggningar, fängelser, campingplatser, gästhamnar m.m.

Avfall från *hotell* ska betraktas som hushållsavfall, eftersom avfallet uppkommer vid nyttjande av mark och byggnad för bostadsändamål. Det samma gäller avfall från *fängelser, militärförläggningar* och andra liknande boendeformer.

Också nyttjande av mark för *tillfälliga övernattningar* kan ge upphov till hushållsavfall. Avfall från *campingplatser, gästhamnar* och liknande är således hushållsavfall. Även farligt avfall från fritidsbåtar (till exempel oljeavfall eller uttjänta batterier) utgör hushållsavfall. Det är lämpligast att hamnföreståndaren kontaktar kommunen för att antingen ordna bortforsling av sådant avfall eller höra efter i vilka former bortforslingen ska ske. Beträffande toalettavfall från fritidsbåtar, som också det utgör hushållsavfall, se *avsnitt 3.1 "Latrin och slam"*.

3.6 Avfall från daghem, skolor och liknande utbildningsverksamhet

Avfall som uppkommer inom daghem, skolor och liknande utbildningsverksamhet är hushållsavfall om avfallet till sina egenskaper och sammansättning är att jämföras med avfall från hushåll. Det handlar bland annat om golvdamm, skräp och annat som samlas upp vid städning och övrig vård av lokalerna samt matavfall och pappersavfall. Avfallet uppkommer i allt väsentligt i anledning av att människor uppehåller sig inom sådana anläggningar oavsett verksamhet eller ändamål.

3.7 Avfall från sjukhus, vårdboende, vårdinrättningar och hemsjukvård

Avfall från sjukhus kan vara såväl hushållsavfall som annat avfall. Det avfall som uppkommer som en följd av sjukvårdsverksamheten är inte hushållsavfall. Därför ska exempelvis avfall från operationer, undersökningar, forskning, undervisning och liknande inte bedömas som hushållsavfall. Avfallet skiljer sig till sitt ursprung, egenskaper och sammansättning från avfall från hushåll.

Avfall som uppkommer i kök, restauranger, caféer, personalmatsalar, personalutrymmen samt allmänna utrymmen, där patienter och allmänhet kan vistas, till exempel väntrum, dagrum och

entréer utgör hushållsavfall. Detta synsätt bekräftas också av Miljööverdomstolens avgörande MÖD 2006:65. Miljööverdomstolen ansåg att det aktuella avfallet – även om det i viss utsträckning kan antas präglas av den verksamhet som bedrivs vid sjukhusen – till härkomst och karaktär i väsentliga avseenden inte avviker från avfall som uppstår i andra slag av lokaler och anläggningar till följd av att människor vistas där. Miljööverdomstolen ansåg därför att avfallet utgjorde hushållsavfall enligt den i miljöbalken givna definitionen.

För *vårdcentraler* görs samma överväganden som för sjukhus.

För så kallat *vårdboende* är utgångspunkten att den största avfallsmängden betraktas som hushållsavfall, eftersom större delen av avfallsmängden uppkommer i anledning av att byggnaden används för boende.

För *hemsjukvård* svarar vårdgivaren för det avfall som uppkommer genom vårdpersonalens verksamhet. Det kan gälla skärande, stickande och smittförande avfall liksom specialmediciner som denne tillhandahåller särskilt och som klassas som farligt avfall exempelvis *cytostatika*. Samma bedömning görs i fråga om avfall för sjukvård i hemmet som *hemdialys* och *blodtvätt*.

Avfall som uppkommer vid patientens *egenvård* är hushållsavfall, även om medicinering eller sjukvård till viss del sköts av personal, och det är fråga om avfall som kompresser, bandage, blöjor eller läkemedelsrester. Överblivna läkemedel ska återlämnas till apotek enligt producentansvaret för läkemedel. Sprutspetsar och kanyler ska placeras i särskilda behållare som man kan få från apoteket och lämnas där.

Mediciner från vård av sällskapsdjur är också ett avfall från boende och är därmed hushållsavfall.

3.8 Avfall från handel

Avfall från livsmedelsbutiker

För att definiera avfall från livsmedelsbutiker måste i många fall göras en samlad bedömning av butikens karaktär. En del avfall i livsmedelshandeln, exempelvis sådant som ingår i retur- och återtagningssystem och hanteras separat, utgör inte hushållsavfall och särskilt inte om hanteringen utgör ett led i producentansvaret.

För *stormarknader* kan det röra sig om avfallsfraktioner som inte uppstår på samma sätt som i mindre kvartersbutiker, till exempel byggvaror. Generellt sett kan man utgå från att *kasserade livsmedel* med eller utan förpackning inklusive *kött- och fiskbiprodukter* och annat liknande kan kategoriseras som hushållsavfall. Det beror på att avfallet till sina egenskaper och sammansättning inte skiljer sig annat än volymmässigt från avfall från enskilda hushåll. Livsmedlets slag, förpackning eller lämpligaste behandlingsmetod från avfallssynpunkt påverkar egentligen inte avfallets karaktär eller dess status i övrigt. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att särskilda transport- och hanteringsregler gäller för animaliska biprodukter enligt Jordbruksverkets föreskrifter om animaliska biprodukter. Köttavfall ska således inte blandas med annat avfall.

Mark- och miljööverdomstolen gör i ett mål (mål nr 5773-12) bedömningen att avfall i form av utrensad frukt och grönt från en livsmedelsbutik inte är att anse som med hushållsavfall jämförligt avfall. Domstolen anser att även om avfallet till sin karaktär påminner om hushållsavfall uppstår avfallet som en följd av den verksamhet som bedrivs i lokalerna och inte som en följd av att människor uppehåller sig där.

Domstolen hänvisar till förarbetena till miljöbalken och anser att bedömningen av om visst avfall från en verksamhet ska anses vara jämförligt med hushållsavfall ska göras utifrån dels

avfallets härkomst (det vill säga om människor uppehållit sig i lokaler) och dels om avfallet i ett renhållningssammanhang är jämförligt med avfall från hushåll. Vidare hänvisar domstolen till förarbetena till den tidigare renhållningslagen (1979:596) där det framgår att uttrycket renhållningssammanhang närmast tar sikte på nedskräpningseffekten. Vid bedömningen av om avfall från annan verksamhet kan anses jämförligt med hushållsavfall ska hänsyn tas till om avfallet har en potential att skräpa ner på samma sätt som avfall från hushåll har.

Avfall Sverige menar att domen kan ifrågasättas. I ”nedskräpningseffekten” ryms även sådant som miljö och hälsa. Avfall från verksamheter utanför hemmet ska således kunna räknas som hushållsavfall om det har en potential att skräpa ner eller förorena på samma sätt som avfall från hushåll har.

Avfall som uppkommer i personalmatsalar, toalettavfall, genom städning och genom att skräp kastas i behållare som papperskorgar och liknande är tveklöst att betrakta som hushållsavfall. Om butiken innehåller ett *café* eller annan typ av *servering*, gäller samma regler som för annan typ av matservering, se vidare i avsnitt 3.10 *Avfall från restauranger, storkök, catering, caféer med mera*. Avfallet kategoriseras som hushållsavfall eftersom det uppstår i samband med förtäring. Även det avfall som uppkommer i omedelbar anslutning till matberedningen är hushållsavfall, eftersom det har ett omedelbart samband med att människor vistas i lokalen för att äta och dricka.

Köpcentrum och centrumanläggningar

Avfall som uppkommer inom *köpcentra* eller andra *centrumanläggningar* ska, i den omfattning det till sina egenskaper och sammansättning är att jämföras med avfall från hushåll betraktas som hushållsavfall. Avfallet uppkommer i allt väsentligt i anledning av att människor uppehåller sig inom sådana anläggningar oavsett verksamhet eller ändamål.

Avfall i form av förpackningar som inte omfattas av producentansvar⁶ och annat som är att hänföra till kontorsverksamhet bedöms som annat avfall än hushållsavfall.

Torgavfall

Avfall från torghandel består främst av förpackningar och annat emballage i form av plast, papper, wellpapp, trä, samt frukt- och grönsaksrester och annat liknande avfall från frukt och grönsaker. Avfallet är till sin karaktär påtagligt likt fraktioner av det avfall som uppkommer i livsmedelsbutiker och klassas som därmed jämförligt avfall.

3.9 Avfall från bensinstationer och verkstäder

Avfall som uppkommer i den verksamhet som bedrivs vid bensinstationer, enskilda butiker och likartade försäljningsställen, är till den del det till sina egenskaper och sammansättning är att jämföras med avfall från hushåll, att betrakta som hushållsavfall. Avfallet uppkommer i allt väsentligt i anledning av att människor uppehåller sig inom sådana anläggningar oavsett verksamhet eller ändamål. Avfallslag som blir aktuella kan exempelvis vara avfall från personalmatsalar, toalettavfall, avfall som uppkommer genom städning och genom att saker kastas i behållare som är avsedda för annat än avfall från verksamheten (företrädesvis papperskorgar). Inrymmer bensinstationen ett café eller motsvarande, är avfallet därifrån hushållsavfall på samma sätt som avfall från caféer i andra försäljningslokaler som exempelvis livsmedelsbutiker.

Avfall som uppstår i form av till exempel *oljeförorenat material, inklusive avfall från sådana förpackningar, kasserade fordonsdelar (glödlampor, torkarblad, oljefilter m.m.) och slam från oljeavskiljare* är annat avfall än hushållsavfall. Det beror på att det till sina egenskaper och sammansättning inte är att jämföras med avfall från hushåll, utan är mer typiska för den näringsverksamhet som bedrivs. Vid gränfall ligger det närmare till hands, på grund av

⁶ Förpackningar som inte omfattas av producentansvar: Förpackningar för konsumtionsfärdig dryck tillverkade av huvudsakligen polymera material eller metall som omfattas av förordningen (2005:220) om retursystem för plastflaskor och metallburkar (3 § 1 st förordningen (2006:1273) om producentansvar för förpackningar.

verksamhetens art och avfallets ursprung, att avfallet inte bedöms utgöra hushållsavfall. Inte heller *bildelar* utanför vad som omfattas av producentansvar utgör hushållsavfall.

3.10 Avfall från restauranger, storkök, catering, caféer med mera

Avfall som uppkommer i *restaurang* och *caféer* är typiskt sett hushållsavfall. Avfallet uppkommer som resultat av restaurang- eller caféverksamheten - alltså en lokal för förtäring där människor vistas. Även det avfall som uppkommer i omedelbar anslutning till matberedningen är hushållsavfall, eftersom det har ett omedelbart samband med att människor vistas i lokalen för att äta och dricka.

Avfall från en *cateringverksamhet* skiljer sig knappast från restaurangverksamhet i den utsträckning verksamheten ingår i den verksamhet som bedrivs i restaurangen, caféet eller livsmedelsbutiken. Det typiska avfallet därifrån ska därför bedömas vara hushållsavfall.

Bedömningen blir annorlunda om cateringverksamheten sker i särskilda lokaler avskilda från platser där människor vistas och inte ingår i en restaurang, café eller livsmedelsbutiks ordinarie verksamhet. Här är det i stället fråga om annat avfall. Detsamma gäller för *storkök utan servering*.

3.11 Spillfett och fettavskiljarslam

Spillfett från fritöser, stekbord och liknande kan uppkomma i restauranger, storkök och butiker. Spillfett klassas på samma sätt som övrigt avfall från matberedningen. Det innebär att spillfett är hushållsavfall, eftersom detta avfall typiskt uppkommer i restaurangverksamhet eller liknande verksamhet.

Fettavskiljaren är ett sätt att samla upp avfall ur avloppsvatten innan det lämnar avfallsproducenten. Om verksamheten (köket) där fettavskiljaren är installerad ger upphov till hushållsavfall, t.ex. restauranger, är även fettavskiljarslammet hushållsavfall.

3.12 Kontorsavfall

Avfall från kontorsverksamhet ska, till den del det uppkommer genom själva kontorsverksamheten, betraktas som annat avfall än hushållsavfall. Exempel på avfall är kasserat kontorsmaterial och papper. Avfall som uppkommer i personalmatsalar, toalettavfall, genom städning och genom att saker kastas i papperskorgar, är hushållsavfall, eftersom det till sina egenskaper och sammansättning är att jämföras med avfall från hushåll. Sådant avfall uppkommer vidare som en direkt följd av att människor vistas i lokalen oavsett verksamhet och ändamål.

3.13 Avfall från festivaler, idrottsanläggningar och andra större evenemang

Avfallet är att betrakta som hushållsavfall i den utsträckning det handlar om avfall som typiskt uppkommer för att många människor kommer samman och avfallet uppstår därigenom. På samma sätt gäller för avfall som uppkommer genom försäljning av mat och dryck vid utnyttjande av mark som kan jämföras med camping. Också latrin som uppkommer i det sammanhanget räknas alltså som hushållsavfall. Att fastighetsinnehavare kan ha ett särskilt ansvar för renhållningen ändrar inte avfallets karaktär.

3.14 Avfall från särskilda uppehållsplatser

Avfall från *järnvägsstationer*, *flygplatser*, *busstationer*, *hamnar* och liknande är att betrakta som hushållsavfall till den del det till sina egenskaper och sammansättning är att jämföras med avfall från hushåll. Avfallet uppkommer i allt väsentligt med anledning av att människor uppehåller sig inom sådana anläggningar oavsett verksamhet eller ändamål. För avfall som härrör från administrativ verksamhet eller kontorsverksamhet gäller dock detsamma som för kontorsavfall.

3.15 Avfall från rastplatser

Avfall från papperskorgar och rastplaster vid vägar och övriga trafikleder är hushållsavfall. Det uppkommer som en direkt följd av att människor vistas på platsen och är även ur renhållningssynpunkt jämförligt med avfall från hushåll.

Kommunens avfallsansvar för rastplatser inkluderar inte ansvar att etablera, sköta eller i övrigt upprätta utrustning för avfallshanteringen på rastplatserna.

I en dom (mål nr M 1123-12) konstaterar Mark- och miljööverdomstolen att en väghållares renhållningsansvar enligt 26 § väglagen även omfattar rastplatser. Inom detaljplanelagt område omfattar dock väghållarens ansvar för renhållning enligt 26 § väglagen endast områden med motorväg eller motortrafikled. Vidare fann domstolen att det avfallsansvar som åvilar väghållaren är av samma karaktär som kommunens renhållningsskyldighet.

Kommunens avfallsansvar innefattar alltså inte att sköta insamlingen av avfall från rastplatser (med undantag för rastplatser inom detaljplanelagt område som ligger vid andra vägar än motorvägar eller motortrafikleder).

Kommunens ansvar för rastplatser inkluderar inte ansvar att etablera, sköta eller i övrigt upprätta utrustning för avfallshanteringen på rastplatserna.

3.16 Allmänna platser som parker, gator och torg

Ansvar för nedskräpning innefattas inte i den kommunala renhållningsskyldigheten enligt miljöbalken.

Kommunens ansvar för att uppehålla trevnad och motverka nedskräpning regleras i lagen (1998:814) med särskilda bestämmelser om gaturenthållning och skyltning (LGS). Kommunen är ansvarig för gaturenthållning inom detaljplanelagda områden för vilka kommunen är huvudman.

Kommunen har dock även en skyldighet att enligt 4 § LGS återställa nedskräpade platser utanför detaljplanelagt område där allmänheten får färdas fritt. Denna skyldighet gäller inte om återställningen ska fullgöras av någon annan enligt lag eller annan författning.

Avfallet på allmänna platser utgör hushållsavfall i den utsträckning det utgör resultatet av att människor och till exempel hundar uppehåller sig där eller är en följd av nedskräpning på grund av naturliga orsaker, men ansvaret för att hantera hushållsavfall som uppkommer på allmänna platser utgår alltså från LGS.

3.17 Avfall från tillverkning

Avfall och materialspill från tillverkning och produktion är inte hushållsavfall. Det har uppkommit genom verksamheten och är inte en direkt följd av att människor vistas i lokalen eller anläggningen. Avfallet kan inte heller i renhållningssammanhang i normalfallet vara jämförligt med avfall som kommer från hushåll. Detta gäller även avfall från livsmedelsindustrier.

4. Sammanfattning och slutsatser

Hushållsavfall är avfall som uppkommer från hushåll och därmed jämförligt avfall från annan verksamhet. Med det sistnämnda menas avfall som uppkommer som en följd av att människor oavsett ändamål och verksamhet uppehåller sig i en lokal eller anläggning. Avfall som är typiskt från till exempel byggverksamhet, slakterier, sjukhusvård eller avancerad hemsjukvård räknas inte som hushållsavfall liksom inte heller oljeblandat avfall i olika former från bensinstationer. I den utsträckning kommunen önskar kategorisera enklare typer av avfall från exempelvis frisersalonger och solarier som hushållsavfall i sin renhållningsordning har detta accepterats i rättspraxis. Typiskt verksamhetsavfall från verkstäder eller tillverkning är självfallet inte hushållsavfall.

Den reglering som en kommun vill ha när det gäller möjlighet till undantag i fråga om bortforsling bestämmer kommunen själv, med beaktande av hälso- och miljöaspekter, i sin renhållningsordning. Undantagen kan till exempel avse hämtning av säsongsbundet hushållsavfall från enskilda hushåll, bortforsling av blandat avfall eller förhållanden där det på annat sätt kan vara svårt att för varje situation ha en generell inställning till vem som ska svara för bortforsling och omhändertagande. Varje kommun ska sträva efter ett ändamålsenligt bortskaffande och omhändertagande av avfallet.

Avfall Sveriges guider

En viktig uppgift för Avfall Sverige är att ta fram vägledningar och riktlinjer för hur branschen ska hantera och tolka olika begrepp, definitioner och företeelser inom avfallsområdet. Avfall Sveriges guider kan bidra till en samsyn på tolkningar, vilket kan ge bättre beslutsunderlag.

Denna guide utgör Avfall Sveriges bedömning av hur begreppet hushållsavfall ska tolkas utifrån gällande lag. Den har arbetats fram av advokatfirman Åberg & Co som har stor erfarenhet av rättsliga utgångspunkterna till definitionen av hushållsavfall. Bedömningarna i guiden är generella. I det enskilda fallet måste alltid en särskild bedömning göras. Vad som är en riktig tolkning avgörs slutligen av domstol.

Kontaktpersoner för denna guide:

Sven Lundgren, rådgivare juridik

Telefon: 04035 66 09

Mobil: 070835 66 55

sven.lundgren@avfallsverige.se

Jenny Westin, rådgivare avfallstaxor, upphandling och statistik

Telefon: 04035 66 15

Mobil: 070518 40 45

jenny.westin@avfallsverige.se

De råd som Avfall Sverige publicerar i dessa guider utgör endast generell rådgivning och ska inte ses som juridiskt bindande råd i det enskilda fallet.

Avfall Sverige AB

Adress Prostgatan 2, 211 25 Malmö

Telefon 040-35 66 00

Fax 040-35 66 26

E-post info@avfallsverige.se

Hemsida www.avfallsverige.se